

6 ביולי 2015

לכבוד
חברי הכנסת
שלום רב,

הנדון: הצעת חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מניעת נזקי שביתת רעב), התשע"ד-2014

לקראת הדיון במליאה לאישור דין רציפות להצ"ח שבנדון, להלן עמדת האגודה לזכויות האזרח:

1. **אנו מצטרפים לעמדתם של הארגונים הבינלאומיים, של הסתדרות הרפואית בישראל ושל ארגוני זכויות אדם, המתנגדים להאכלה בכפיה של שובתי רעב, וקוראים לכם לדחות את הצ"ח שבנדון.**
2. תופעת שביתות רעב של אסירים מציבה אתגרים משמעותיים בפני רופאים ובפני רשויות הכליאה. למרות זאת, קיימת הסכמה במשפט הבינלאומי ובקרב קהילת הרפואה, כי, ככלל, האכלה בכפיה של שובתי רעב בעלי כשירות מנטאלית, אשר הביעו את סירובם לקבלת הטיפול באופן חופשי, הינה אסורה משהיא פוגעת בזכויות אדם והיא מפרה כללי יסוד של אתיקה רפואית. האכלה בכפיה של שובת רעב פוגעת בזכותו של אדם להתנגד לטיפול, בזכותו לאוטונומיה על גופו ובכבודו.
3. העקרון האוסר על האכלה בכפיה של שובתי רעב קיבל ביטוי בהצהרת מלטה של איגוד הרפואה העולמי (WMA) משנת 2006. הצהרה זו קובעת מפורשות כי האכלה בכפיה של שובתי רעב הכשירים להביע את דעתם הינה לעולם אסורה מבחינה אתית: "even if intended to benefit, feeding accompanied by threats, coercion, force or use of physical restraints is a form of inhuman and degrading treatment."¹
4. **הצלב האדום** אימץ גם הוא את העיקרון לפיו אין להעניק טיפול בכפיה או להאכיל בכפיה שובת רעב ויש לכבד את בחירותיו של האסיר ואת זכותו לכבוד.² גם ההסתדרות הרפואית בישראל גורסת, כי כל עוד אדם כשיר להביע את רצונו, יש לכבד את רצונו לשבות רעב ואסור לרפוא להשתתף בהאכלה בכוח.
5. ההסדר הקבוע בהצעת החוק ואשר מתיר מתן טיפול רפואי בכפייה לאסירים שובתי רעב המביעים את רצונם שלא להיות מטופלים, סותר את ההוראות הקבועות בחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996, לפיהן חל איסור להעניק טיפול רפואי לאדם בהעדר הסכמה מרצון ומדעת (סעיף 15 (1) ו-2).

¹ World Medical Association, *Declaration of Malta on Hunger Strikers*, 1991, as revised 2006, available at <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/h31/index.html>.

² ICRC, *Hunger Strikes in Prisons: the ICRC's Position*, 31/1/2013. <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/faq/hunger-strike-icrc-position.htm>

6. לטעמנו, הוראות חוק זכויות החולה צריכות לחול גם במקרים של שבתות רעב של אסירים משהן נותנות מענה ראוי לדילמה המתעוררת, כאשר נדרשים לאזן בין כיבוד האוטונומיה של הפרט על גופו ובין האינטרס החשוב בדבר הצלת חייו.

7. לאור האמור לעיל, אנו מתנגדים לאפשרות הקיימת בהצעת החוק להעניק טיפול ובכלל זה האכלה של אסיר שובת רעב בניגוד לרצונו ותוך שימוש בכוח, תוך סטיה מעקרונות חוק זכויות החולה. זאת ועוד, אנו רואים בחומרה רבה את מעורבותם של שיקולים הנוגעים לביטחון המדינה ושלוש הציבור וכן שיקולים הנוגעים לשמירה על הסדר והביטחון בבתי הסוהר בהחלטה על מתן טיפול רפואי והאכלה בניגוד לרצון האסיר (סעיף 19ד(ד) המוצע). השיקולים היחידים שיש לבחון בהחלטה על מתן הטיפול לאסיר נוגעים למצבו הרפואי, לסכנה הנשקפת לחייו, ולרצונו בקבלת הטיפול. במיוחד חמורה האפשרות הפתוחה בפני בית המשפט להתיר האכלה בכפיה וטיפול בניגוד לרצונו של אסיר שובת רעב על יסוד ראיות חסויות (סעיף 19טו(ד) המוצע).

8. לטעמנו, כל החלטה על מתן טיפול רפואי, ובכלל זה האכלה או הזנה של אדם, צריכה להתקבל בידי צוות רפואי עצמאי בלבד, בהתאם לחוק זכויות החולה והתנאים הקבועים בו למתן טיפול בהעדר הסכמת החולה. אין מקום למעורבותם של רשויות הכליאה ולאינטרסים שאינם רפואיים גרידא בהחלטות מסוג זה.

9. לאור האמור לעיל, אנו קוראים לכם להתנגד להצעת החוק.

בברכה,

אן סוצ'יו, עו"ד

העתק: מר אייל ינון, יועמ"ש הכנסת